NÄKÖKULMIA ETÄKOULU KULKURIN VAIKUTTAVUUTEEN

- Ulkosuomalaisten perheet, opettajat ja sidosryhmät Etäkoulu Kulkurin vaikuttavuuden äärellä

KTT LAURI TUOMI

KANSANVALISTUSSEURA SR.• THE FINNISH LIFELONG LEARNING FOUNDATION
Cygnaeuksenkatu 4 • FI-00100 HELSINKI • tel. +358 (0)40 678 3933
www.kansanvalistusseura.fi

Kansanvalistusseura

Sisällys

Johdanto 3
Etäkoulu Kulkuri 3
Arvioinnin tavoite, menetelmät ja toteutus 5
Perheet ja lapset 7
Opettajat 11
Sidosryhmät 16
Yhteenveto 20

Johdanto

Tässä raportissa tuodaan esille oppilaiden, vanhempien, opettajien sekä sidosryhmien edustajien esille nostamia näkökulmia Etäkoulu Kulkurin vaikuttavuudesta. Vaikuttavuutta tarkastellaan oppimisen, digitalisaation, vastuullisuuden ja kestävän kehityksen sekä tulokselisuuden, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden näkökulmista. Kyseessä on Etäkoulu Kulkurin ensimmäinen vaikuttavuusarviointi, ja siten tämän raportin tehtävänä on myös luoda pohjaa tulevaisuudessa toteutettavalle, laajemmalle kohderyhmälle suunnatulle selvitykselle. Arviointi on luonteeltaan kehittävä eli arviointiraporttiin on nostettu Etäkoulu Kulkurin toiminnan kehittämiseen liittyviä suosituksia.

Kohderyhmien edustajia on lähestytty teemahaastatteluiden ja verkkokyselyn kautta toukosyyskuussa 2017. Raportin tuloksia on syytä tarkastella otospohjaisesti, ja siten tulokset eivät kaikilta osin ole yleistettäviä. Laadulliset menetelmät ovat mahdollistaneet tarkasteltujen teemojen syvällisen käsittelyn ja kohderyhmien esiin tuomien näkökulmien esille nostamisen jatkoanalyysejä varten. Vaikuttavuusarvioinnin toteuttajana on toiminut Kansanvalistusseuran toimeksiannosta KTT Lauri Tuomi, Profitmakers Oy.

Etäkoulu Kulkuri

Etäkoulu Kulkuri on Kansanvalistusseuran ylläpitämä, ulkomailla asuvien oppilaiden koulu. Kulkuri-verkkokoulussa opiskelee vuosittain lähes 300 perusopetusikäistä, eri puolilla maailmaa asuvaa suomalaista lasta ja nuorta. Sivutoimisia verkko-opettajia on 30 ja myös osa heistä asuu ulkomailla. Kulkurin tärkein tehtävä on pitää yllä ja kehittää ulkomailla asuvien lasten äidinkielen taitoa ja suomalaista kulttuuri-identiteettiä. Tarvittaessa Kulkurissa voi suorittaa koko perusopetuksen oppimäärän.

Kansanvalistusseura sr. on vuonna 1874 perustettu, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton sivistysjärjestö, oppimisen asiantuntija ja palvelujen tuottaja. Kansanvalistusseuran toiminnan strategiset painopisteet, jotka korostuvat myös Kulkurin toiminnassa, ovat:

1. Oppimisen innovaatioiden havainnoiminen, luominen ja levittäminen
2. Mediasivistyksen rakentaminen
3. Kansainvälinen yhdistäminen/verkottuminen
4. Ympäristösivistyksen edistäminen

Kulkurin maailmanlaajuinen, verkossa toimiva oppiva yhteisö koostuu oppilaista, opettajista ja oppilaiden vanhemmista/ohjaajista. Tarvittaessa mukaan kutsutaan eri alojen asiantuntijoita tukemaan oppimista, kuten näin on tehty esimerkiksi ilmiöprojekteissa.

Eri puolilla maailmaa asuvien oppilaiden yhteisöllisyyttä ja yhdessä oppimista tuetaan sekä kurssikohtaisilla että koko koulun yhteisillä projekteilla, ilmiötyöskentelyllä ja reaaliaikaisilla etäopetustuokioilla. Oppilaille ja vanhemmille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua opetuksen ja koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen esimerkiksi sosiaalisen median välineiden ja säännöllisten palautekyselyjen avulla.

Verkkokoulua johdetaan jaetun johtamisen periaatteiden mukaisesti. Vastuuta opetuksen ja verkkopedagogiikan kehittämisestä jaetaan opettajille verkkokoulun Opehuoneessa ja opetiimeissä. Opettajia kannustetaan ja osallistetaan koulun kehittämishankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Verkkokoulun Opehuonetta kehitetään paikkana, jossa opettajat voivat oppia yhdessä ja toinen toisiltaan. Opettajia kannustetaan keskusteluun, jakamaan hyviä käytäntöjä ja ideoita sekä antamaan ja hakemaan vertaistukea. Opetuksen kehittämistä tuetaan yhdessä laaditun laatukäsikirjan avulla.

Kulkuri-pedagogiikassa pyritään innovatiiviseen, oppijalähtöiseen pedagogiikkaan, jonka lähtökohta on oppimisen ilo. Sisäistä motivaatiota ja oppimisen iloa verkkokoulussa synnytetään positiivisella ja kannustavalla ilmapiirillä, yhteisöllisyydellä, luottamuksella ja oppijan tarpeita palvelevilla työtavoilla sekä valinnaisuudella. Kursseja kehitetään jatkuvasti mielekkään oppimisen kriteerien pohjalta ja laatutyöhön panostetaan.

Kulkurin oppilaat asuvat ulkomailla, eri kulttuurien ja kielten keskellä. Monet heistä tulevat monikulttuurisista perheistä, joissa vain toinen vanhemmista on suomalainen. Oppilaiden erilaisia kulttuuritaustoja arvostetaan ja hyödynnetään opetuksessa. Kansanvalistusseura saa Kulkurin toimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta, joka kattaa n. 50 % toiminnan kuluista. Opiskelu on maksullista.

Arvioinnin tavoite, menetelmät ja toteutus

Etäkoulu Kulkurin vaikuttavuuden arviointi toteutettiin kehittävän (vrt. Patton 2010) ja prosessiarvioinnin (ks. Forss, Rebien ja Carlsson 2002) periaatteita noudattaen. Tällöin huomiota kiinnitetään niihin prosesseihin ja vuorovaikutussuhteisiin, joiden avulla Etäkoulu Kulkuri pyrkii saamaan tuotoksia eli oppimistuloksia ja vaikuttavuutta yhteiskuntaan. Ne ovat linjassa muun muassa Kansanvalistusseuran strategisen tavoitteen – kaikilla mahdollisuus oppimiseen läpi elämän sekä sivistyksen vahvistamisen kanssa. Arviointiprosessi on lisäksi luonteeltaan reaaliaikainen (ks. Atjonen 2016), jolloin arviointiprosessin aikana saatua tietoa on voitu hyödyntää toiminnan käytäntöjä kehitettäessä.

Kehittävän arvioinninnäkökulmasta vaikuttavuuden arviointi toteutettiin kohderyhmiä osallistaen, ja siten arviointiprosessi on itsessään ollut keino luoda uudistuvaa toiminnan kehittämiskulttuuria etäkoulu Kulkuriin (vrt. Patton 2010). Arviointihankkeessa noudatetaan Amerikan arviointijärjestön arvioitsijaohjeita, joita ovat systemaattinen tiedonkeruu, pätevyys, rehellisyys, kunnioitus ja vastuullisuus yhteiskuntaa kohtaan (AEA 2004). Arviointikysymysten huolellinen asettelu, evidenssipohjaisuus ja osallistaminen (so. moniäänisyys) ovat keskeiset tämän arviointihankkeen toiminnalliset periaatteet.

Arvioinnin viitekehys on esitetty kuviossa 1. Vaikuttavuusarvioinnin keskiössä on oppija, lapset ja nuoret, ja muut keskeiset kohderyhmät ovat koulun toiminnan kumppanit kuten yhteistyökoulut ja kunnat, lasten ja nuorten lähipiiristä erityisesti perhe/vanhemmat, Kansanvalistusseura Etäkoulu Kulkurin kotiorganisaationa sekä muut sidosryhmät, kuten rahoittajat, tutkijat jne.

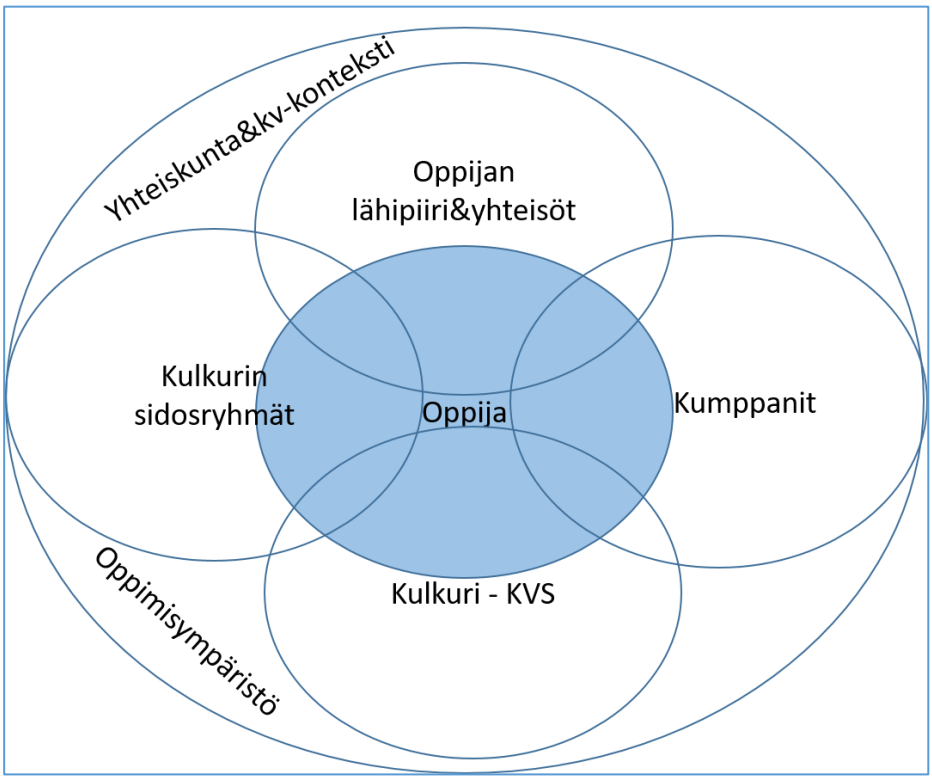

Kuvio 1. Etäkoulu Kulkurin vaikuttavuusarvioinnin viitekehys

Vaikuttavuusarvioinnin teemat on esitetty kuviossa 2. Nämä teemat ovat monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, oppiminen, digitaalisuus, vastuullisuus ja kestävä kehitys, tuloksellisuus sekä innovatiivisuus ja uudistumiskyky. Tässä raportissa johtamista ja toiminnan kytkeytymistä Kansanvalistusseuraan on käsitelty välillisesti eli huomioiden perheiden, opettajien ja sidosryhmien nostamat näkökulmat teemaan.

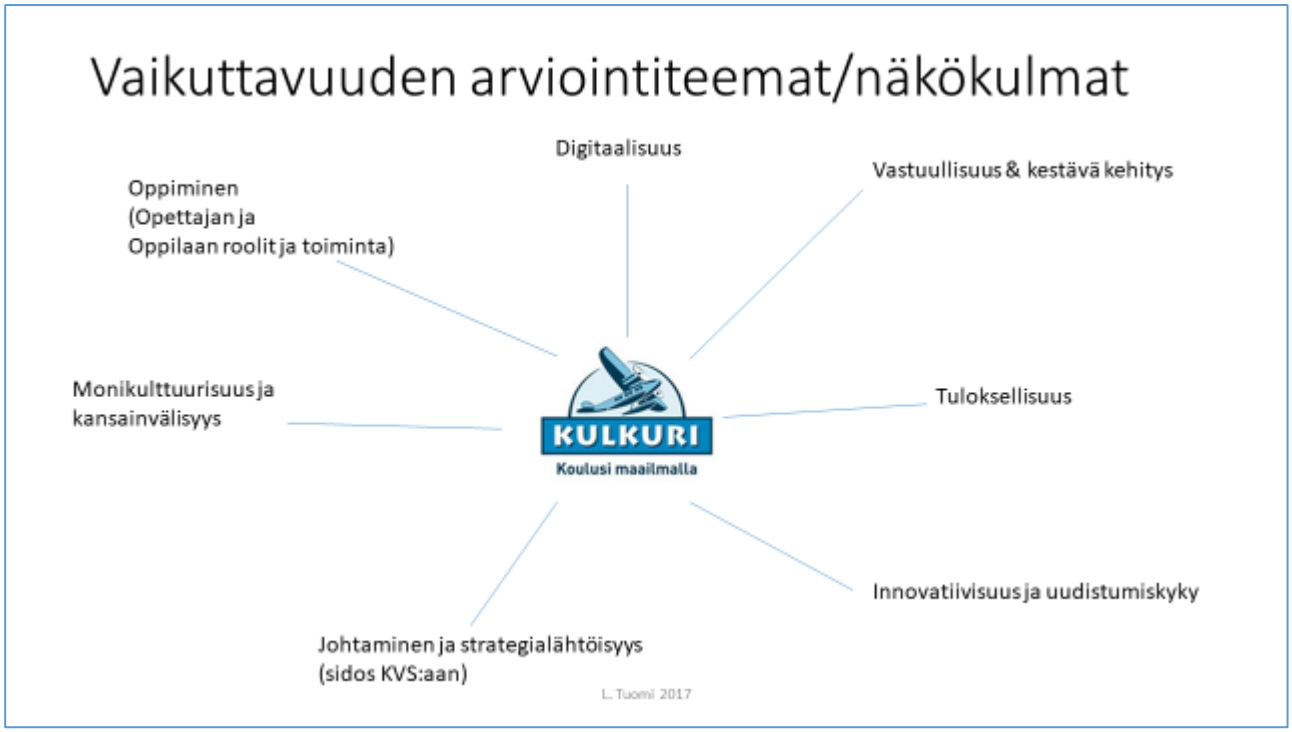

Kuvio 2. Vaikuttavuusarvioinnin näkökulmat

Kirjallinen tausta-aineisto muodostui muun muassa seuraavista kokonaisuuksista:

- Etäkoulu Kulkurin verkkopohjainen aineisto (opetussuunnitelma, laatuarvioinnit jne.): Peda.net-ympäristö
- Kulkuri-verkkokoulu
- Kansanvalistusseuran strategia ja toimintasuunnitelma
- Muu mahdollinen Etäkoulu Kulkuriin liittyvä aineisto (markkinointiaineisto, Facebook-sivusto jne).

Perheet ja lapset

Etäkoulu Kulkurin toimintaan osallistuneiden perheiden näkökulmia vaikuttavuuteen kerättiin kesäkuussa 2017 järjestetyssä 'round table' -keskustelussa. Keskusteluun osallistui kolmea eri osallistumistyyppiä edustavat perheet:

1) koko ala- ja yläkoulu käyty Kulkurissa ja perhe on asunut useissa eri maissa,

2) kirjallisiin materiaaleihin tukeutunut perhe, joka asuu Afrikassa (verkkoyhteydet heikot alueella) sekä

3) suomen kielen verkko-opintoja toteuttanut perhe Australiassa.

Keskusteluteemat olivat seuraavat:

- Etäkoulu Kulkurin merkitys perheelle
- Etäkoulu Kulkurin tavoitteiden toteutuminen perheiden näkökulmasta:
    - Suomen kieli ja kulttuuri
    - Ajanmukainen ja ammattitaitoinen opetus
    - Omaan oppimistarpeeseen sopivien kurssien valinta

Lasten näkökulma

”Voi oppia omassa tahdissa ja milloin vain.”

Keskustelutilaisuus aloitettiin lasten puheenvuoroilla. Kaikki lapset pitivät **Kulkurin tarjoamasta mahdollisuudesta oppia ajasta ja paikasta riippumatta – jopa vapaa-ajalla**. Omassa tahdissa opiskelua arvostettiin. Vanhempien tukea kiitettiin sekä opettajien osaamista siinä, että materiaalit ja sisällöt olivat monipuolisia. Myös **mahdollisuutta tehdä ryhmätöitä eri maissa asuvien muiden suomalaisten perheiden lasten kanssa pidettiin erinomaisena.**

Kulkurin merkitys perheille

”Kulkuri on mahdollistanut liikkumisen ja tuonut vapauden, mikä on uniikkia ja harvinaista.”

Kaikki keskusteluun osallistuneet perheet korostivat Etäkoulu Kulkurin olleen todella tärkeä heidän perheilleen. Tärkein merkitys näyttäytyi siinä, että Kulkuri tarjosi “sillan” Suo-

meen. **Kulkurin kautta lasten nähtiin tarvittaessa pystyvän vaivatta siirtymään takaisin suomalaiseen kouluun.** Eri maissa liikkuvan perheen lapsi olisi muuten joutunut jatkuvasti vaihtamaan uuden opetussuunnitelman ja erilaisen koulukulttuurin piiriin.

Niille perheille, joissa lapsi kävi paikallista tai kansainvälistä koulua, **Kulkuri tarjosi kielellisen ja kulttuurisen linkin suomalaisuuteen ja suomalaiseen kouluun. Suomen kielen säilyminen nähtiin mahdollisena Kulkurin avulla:** suomalaisen opetussuunnitelman mukainen äidinkielen opiskelu piti yllä niin hyvää kielitaitoa, että lapsi pystyi puhumaan, kirjoittamaan ja ajattelemaan äidinkielellään. Kielitaito mahdollisti tärkeänä pidetyn vuorovaikutuksen Suomessa asuviin sukulaisiin ja muissa maissa asuviin Kulkuri-koulukavereihin.

Ajanmukainen ja ammattitaitoinen opetus

Keskusteluun osallistuneet vanhemmat kehuivat opettajien ammattitaitoa. Opettajien suhtautuminen opetukseen oli modernia, ja esimerkiksi perinteisen ”live-opetuksen” puuttuminen oli korvattu monipuolisten materiaalien avulla. Arvostelu ja palaute ovat olleet kannustavia ja kehuvia. Toisaalta oppimisen arvioinnin kehityskohteena nähtiin palautteen reagoivuus. **Vanhempien toimiessa lastensa oppimisen ohjaajina opettajan ennakoivaa otetta kaivattiin varmistamaan opetuksen oikea suunta.**

Vanhemmat kokivat, että Kulkurin opettajilla on vapaus tehdä sellaisia kursseja kuin nämä parhaiten näkevät vastaavan opetussuunnitelman ja Kulkurin laatukäsikirjan tavoitteita. Vanhemmat olivat lisäksi kokeneet, että opettajia rohkaistaan hyödyntämään uusinta teknologiaa, ja että opettajien ammattitaitoa kehitetään jatkuvasti.

Opetuksen ajanmukaisuus, suomalaisen opetussuunnitelman mukainen toiminta ja materiaalien laadukkuus olivat juuri sitä mitä vanhemmat Kulkurilta kaipasivat ja olivat kokemuksensa mukaan juuri tätä saaneet. Kulkurin suomalaislähtöisyys oli samalla myös laadun tae vanhemmille.

Jotta opetus olisi ajanmukaista myös tulevaisuudessa, Kulkurin odotetaan olevan myös teknologisesti ajanmukainen. Tärkeimpänä teknologiaan liittyvänä kriteerinä pidettiin käytettävyyttä. Käyttöliittymän tulee olla helppokäyttöinen, ja sen tulee edustaa uusinta ymmärrystä pedagogiikasta. Opettajan roolina nähtiin fasilitaattorin rooli, jonka perustana on oppilaslähtöisyys. Oppimisen ohjaus nähdään monikanavaisena: käyttöliittymän odotetaan tarjoavan nopeat kanavat vuorovaikutukseen ja myös yksilöstä lähtevät räätälöintimahdollisuudet. Vapaus ja valinnan mahdollisuus nähtiin keskeisinä toimintaa ohjaavina periaatteina myös teknologiaa uudistettaessa.

Omaan oppimistarpeeseen sopivien kurssien valinta

Perheiden tarpeiden moninaisuus nähtiin Kulkurin keskeisenä haasteena – ja vahvuutena. Opetus nähdään vielä melko tasapäisenä ja oppikirjalähtöisenä. Toisaalta tämän nähtiin takaavan se, että koko oppimäärä tulee varmasti suoritettua.

Laaja kurssivalikoima on toisaalta taannut sen, että teemakeskusteluun osallistuneiden perheiden lapsille oli löytynyt juuri tarvittavat kurssit. Vanhemmat pohtivat yhdessä sitä, että voisiko Kulkurin tarjontaa kehittää. Yhtenä kehitysehdotuksena esitettiin, että kurssien rinnalla voisi olla myös muita sisältöjä. Yhtenä teemana suomen kielen oppimisen rinnalle tuotiin esimerkiksi suomalainen nuorisokulttuuri.

Ilmiölähtöisen oppimisen merkitystä korostivat kaikki keskusteluun osallistuneet vanhemmat. Yhtenä innovatiivisena ajatuksena esitettiin se, että voisiko oppimisprosessia ajatella jonain päivänä käänteisesti, josta esimerkkinä mainittiin verkkopohjainen Khan-yliopisto. Tällöin vanhemmat, lapsi ja opettaja yhdessä määrittäisivät yksilöllisen kurssin suorituspäivän ja tätä määräpäivää ajatellen rakennettaisiin oppimisen polku. Tähän yksi haastatelluista nuorista lisäsi, että tällaista suunnittelua voisi edistää testi, jossa jo yläkouluikäiseltä kysyttäisiin mitä hän osaa oppiaineesta tai ilmiöstä ennakkoon. Näin kaikkia sisältöjä ei tarvitsisi enää oppia uudestaan vaan oppimisen voisi rakentaa hyvin yksilölähtöisesti.

Kaiken kaikkiaan vanhemmat pitivät Kulkuria ainutlaatuisena ja jopa elintärkeänä lastensa oppimisen varmistajana. Kulkuri toimi vanhempien henkisenä tukena ja tietoisuuden varmistajana siinä, että lapsi oppii ja etenee opinnoissaan. Vanhemmat pystyvät arjessa vertaamaan suomalaista koulua ja paikallisia tai kansainvälisiä kouluja asuinmaissaan. Kaikki kokevat suomalaisen koulutusjärjestelmän laadun takaavan laadukkaan oppimisen siitä huolimatta, että monien maiden kouluissa on monia yksittäisiä hyviä asioita. Vanhemmat toisaalta ihmettelivät sitä, miksi Kulkuri tunnetaan niin heikosti heidän omissa suomalaisissa yhteisöissään. Vanhemmat toivoivatkin panostusta markkinointiin, ja erityisesti niiden perheiden tunnistamiseen, joilla on vahva halu ylläpitää lastensa suomen kielen taitoa sekä saumatonta kytkentää Suomeen ja suomalaisuuteen.

Kehityskohteet:

- Monikanavaisuus ja moniaistisuus verkko-oppimisessa
- Käyttöliittymän helppous, käytettävyys ja räätälöitävyys
- Oppimisen prosessin oppijalähtöisyys
- Markkinointiin panostaminen

Vaikuttavuus:

- Kulkuri on silta Suomeen, suomen kieleen ja kulttuuriin
- Opetuksen laatu ja opettajien ammattitaito takaavat oppimisen laadun
- Oppimateriaalien laatu ja monipuolisuus

Opettajat

Etäkoulu Kulkurin opettajat kutsuttiin verkkokeskusteluun toukokuussa 2017. Peda.net-ympäristössä keskustelu käytiin Verkkokoulun Opehuoneen keskusteluosiossa. Keskusteluun osallistui yhdeksän Kulkurin opettajaa. Opettajia pyydettiin pohtimaan vaikuttavuutta oppilaan, perheen, perusopetuksen ja yhteiskunnan näkökulmista. Vähintään kahteen seuraavista osa-alueista pyydettiin pohdintaa: oppimistulokset, opettaminen ja ohjaus, digitaalisuus, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, vastuullisuus ja kestävä kehitys sekä innovatiivisuus ja uudistumiskyky

Oppimistulokset

Oppimistulosten osalta Kulkurin nähtiin hiovan oppilaiden uuden opetussuunnitelman mukaisia taitoja ja näistä erityisesti itseohjautuvuutta ja itsehallintaa. Yhden vastaajan mukaan Kulkuri hioo nämä taidot parhaimmillaan huippuunsa. Oppimistaitojen kuvattiin olevan tärkeimpiä taitoja elämässä, ja siten **Kulkurilla nähtiin olevan merkittävä rooli myös koko Suomen perusopetuksen näkökulmasta**. Kulkurin ansiosta oppilaiden nähtiin pysyvän suomalaisen opetussuunnitelman sisällöissä kiinni, ja siten varmistavan oppimistulokset myös oppilaan mahdollisesti palattua Suomeen.

Oppimistuloksista mainittiin erityisesti suomen kielen verkkokurssien sisällöt: kirjoittaminen, puhuminen ja kommunikointi suomeksi ja suomalaisen kulttuurin tuntemus. Näillä nähtiin olevan merkittävä rooli pysyvästi ulkomailla asuville lapsille, jotka muuten arjessa eivät näitä omaksuisi. Ulkosuomalaisen oppilaan itsetunnon ja identiteetin kannalta hyvällä kielitaidolla nähtiin olevan ratkaisevan tärkeä rooli.

Oppimistulosten osalta opettajat näkivät tärkeänä vastavuoroisuuden vanhempien kanssa: vanhempien rooli koettiin tärkeäksi. Opettajat kokivat tärkeänä myös oman roolinsa kotona lastaan ohjaavan vanhemman tukena.

Opettaminen ja oppimisen ohjaus

Etäkoulu Kulkuri nähtiin tärkeänä toimijana yhteiskunnan näkökulmasta: osaavat ulkosuomalaiset, maailmalla asuvina tai paluumuuttajina ovat poikkeuksellinen voimavara. Digitalisaation ja verkko-oppimisen nousevan trendin näkökulmasta Kulkuri koettiin tärkeänä myös kansallisesti. Kulkurin toimintamallit ja oppimisen ohjauksen tavat nähtiin edelläkävijöinä verrattuna kotimaassa toimiviin kouluihin.

Etäopiskelun nähtiin kannustavan oppilasta ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Oppilas ei ole ryhmänsä kanssa päivittäisessä yhteistyössä, vaan opiskelu toteutuu isolta osaltaan oppilaan itsensä ja hänen perheensä vastuulla. Opettaja kantaa toki vastuun oppimi-

sesta, mutta oppilaan ja hänen tukiryhmänsä vastuu korostuu. **Kulkuri nähtiin parhaimmillaan toimivan esikuvana ja tukena myös kotimaassa tapahtuvan perusopetuksen kehittämisen näkökulmasta.**

Opettajan työn näkökulmasta **opetustyö Kulkurissa toimi opettajien oppimisen mahdollistajana**. Kulkurin nähtiin pitävän opettajan ajan tasalla uusimmista opetukseen liittyvistä verkkopalveluista ja ohjelmista sekä verkko- ja ilmiöoppimisen pedagogiikasta. Opettajat olivat myös tunnistaneet erityisosaamisensa, ja olivat esimerkiksi jakaneet kokemuksiaan muille opettajille webinaareissa, sosiaalisessa mediassa ja konferensseissa. Suomen koulutuksen maineen vahvistajana opettajat näkivät itsensä erityisesti silloin, kun he olivat kertoneet työstään ja kokemuksistaan kansainvälisissä yhteyksissä.

Digitaalisuus

Verkkokeskustelussa tuotiin esille se, että **digitaalisuuden näkökulmasta Kulkuri on itsessään vaikuttava. Vastaajien mukaan Suomesta ei löydy montaa vastaavaa toteutusta**. Osana tätä vaikuttavuutta nähtiin Kulkurin yhteisöllinen toimintamalli.

Vastaajien mukaan kulkurin kursseilla oppilaat tulevat tutuiksi digitaalisen oppimisympäristön kanssa. He käyttävät digitaalisia materiaaleja opiskelussa ja tuottavat sisältöä digitaalisessa muodossa. **Oppilaiden tietotaidot digitaalisen sisällön kuluttajina, arvioijina ja tuottajina opettavat heille tärkeitä taitoja tulevaisuutta ajatellen.** Kriittisyys ja laadun kehittäminen ovat osa kurssien oppimisprosesseja ja varustavat oppilaita itseohjautuvuuteen sekä luovien ratkaisujen löytämiseen.

Opettajien mukaan Kulkurilla on mahdollisuus olla edelläkävijä digitaalisuudessa, sillä etä-/verkko-opiskelu on sisäänrakennettuna koulun toimintaan. Pienenä toimijana Kulkurilla nähdään olevan kokoaan suurempi rooli koulutuksen kentässä.

Kehitysideana vastaajat näkivät Kulkurin mahdollisuuden laajentaa oppilaskuntaansa mm. niihin suomalaisyhteisöihin, joissa kaivataan yhteisöllisyyttä ja kielenopetusta. Myös Kulkurissa kehitettyjen etäopetuksen oivallusten levittäminen nähtiin tärkeänä vaikuttavuuden mahdollistajana ja lisääjänä.

Digitaalisuus nähtiin myös opettajan työn kehittämisen muotona. Opetuksessaan opettajan on suorastaan pakko kokeilla digitaalisuuden rajoja ja samalla valita opetukseensa parhaiten sopivia digitaalisuuden hyödyntämiskeinoja. Vaikuttavuuden yhtenä muotona nähtiin se, että verkko-opettaja toimii myös erityisellä tavalla luontevan digitaalisuuden esittelijänä oppilaalle.

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

Kulkurin oppilaat ovat usein monen kulttuurin kasvatteja. Vastaajien mukaan oppilaat ja opettajat toimivat Kulkurissa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Esimerkiksi verkkokeskusteluissa, kirjoitelmatehtävissä ja ilmiöprojekteissa saadaan näkökulmia eri puolilta maailmaa. **Kulkurin nähdään tarjoavan kasvupaikan monikulttuurisuudelle ja tuovan kansainvälisyyttä oppilaalle sopivalla tavalla**.

Oppilaiden nähdään Kulkurissa olevan myös vertaistukea toisille ulkosuomalaisille lapsille tarjoava vertaisryhmiä. Kulkurilla on myös ystävyysluokkia Suomessa. Yhteistyö on vastavuoroista, ja se tuo ulkosuomalaisilla lapsille tuulahduksia Suomesta ja muista maista.

Monet Kulkurin oppilaista kasvavat kahden tai useammankin kulttuurin keskellä. Tällöin Kulkurin rooli nähdään merkittävänä, jotta lapsi voisi kokea olevansa nimenomaan suomalainen. **Kulkuri on avaintekijä ulkosuomalaisten lasten identiteetin rakentumisessa**: hekin pääsevät osallisiksi suomalaisista opetusmetodeista ja peruskoulun kulttuurista.

Kaiken kaikkiaan Kulkurin asetelma, jossa opettajat ja oppilaat sijaitsevat eri kulttuurien vaikutuspiireissä on lähestulkoon täydellinen monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden luontevalle läsnäololle opetuksen sisältönä ja pohjavireenä.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys

Vastuullisuutta ja kestävää kehitystä vastauksessaan käsitteli yksi opettaja, joka korosti, että sähköinen etäopetus jo sinällään tuo oppilaalle luontevan ja läpitunkevan käsityksen kestävästä kehityksestä. Tämä johtuu siitä, että oppimateriaalit ovat kestävällä tavalla uudistuvia, muokattavia, aineettomia sekä globaalisti jakelukelpoisia.

Innovatiivisuus ja uudistumiskyky

Koska Kulkurin oppilaat ovat lähtökohtaisesti vapaaehtoisesti verkko-opetuksessa paikallisen koulun sijaan tai sen lisäksi, on koulun pysyttävä kiinnostavana. **Verkkokoulun ehdoton valtti on sähköisyys, sillä teknologian kehittymisen nähtiin pitävän Kulkurin kehityksen aallonharjalla**. Tämän nähtiin olevan myös Kulkurin laajentumisen mahdollisuus: globaalisuus lisää ulkosuomalaisuutta ja siten tarvetta Kulkurin kaltaiselle koululle.

Eräs vastaajista totesi: ”Hyvin toteutetut verkkokurssit avaavat suomalaisen yhteiskunnan mahdollisuuksia levittäytyä ulkosuomalaisten avulla myös valtion rajojen yli ja pitävät yllä siteitä ulkomailla asuviin kansalaisiin. **Koulutuksen ollessa hallituksenkin kärkihankkeita on Kulkurilla mainio mahdollisuus vaikuttaa koko Suomi-brändin rakentumiseen**. Itse jonkin aikaa Kulkurin projekteja seuranneena olen ainakin innostunut siitä, miten innovatiivisilla tavoilla kulkurilaiset ovat teknologiaa käyttäneet.”

Lopuksi opettajilta kysyttiin miten Kulkuri voisi olla entistä vaikuttavampi. Vastaajat näkivät tärkeänä opettajakunnalle tarjottavan tuen ja kehittymismahdollisuuksien takaavan myös vaikuttavuuden. Opettajat toivoivat jatkossakin kannustusta opettamiseensa, etäopetuksen pedagogiikan kehittämiseen sekä kokeiluihin.

Yhtenä kehitysideana nousi yhteistyö IT-alan edelläkävijäyritysten kanssa: tällöin Kulkurissa voisi kokeilla uusia teknologisia mahdollisuuksia ja Kulkuri voisi myös toimia kokeilu- ja kehitysympäristönä.

Kehityskohteet:

- Verkko-oppimisen edelläkävijäyritysten kanssa tehtävä yhteistyö
- Kulkurin laajentuminen suomalaisyhteisöihin

Vaikuttavuus:

- Ainutlaatuinen verkkokoulu Suomessa
- Kulkuri on vahvistanut ulkosuomalaislasten suomalaisuuden identiteettiä, kielitaitoa ja kulttuuriymmärrystä
- Ainutlaatuinen työympäristö opettajille – mahdollisuus kehittymiseen
- Kulkuri on edelläkävijä uuden opetussuunnitelman toteuttajana

Sidosryhmät

Sidosryhmistä haastateltiin Opetushallituksen, eduskunnan, Kansanvalistusseuran hallintoneuvoston, OAJ:n sekä Suomen eOppimiskeskuksen edustajia.

Teemahaastattelun aluksi sidosryhmien edustajilta kysyttiin, miten tärkeänä he kokivat, että ulkomailla asuville suomalaisille lapsille on tarjolla mahdollisuus digitaalisesti suorittaa peruskouluopintoja sekä millaisena vastaaja on kokenut Etäkoulu Kulkurin toiminnan. Haastateltavien mukaan **Kulkurin tehtävä korostuu tulevaisuudessa, sillä ulkomailla asuvien suomalaisten expatriaattiperheiden määrä kasvaa eri puolilla maailmaa.** Tällöin tarvitaan Kulkurin kaltaista verkkokoulua, joka tarjoaa mahdollisuuden käydä suomalaista koulua ulkomailla. Lisäksi haastateltavat korostivat lasten oikeuksien näkökulmasta koulutuksen saatavuutta ja valinnan mahdollisuuksia.

Kulkurin rooli nähtiin tärkeänä myös Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta. Suomalaisten perheiden määrä ulkomailla kasvaa ja perheet ovat entistä monikulttuurisempia. Tästä näkökulmasta haastateltavat korostivat suomen kielen ja Suomen muistamisen merkitystä. Suomalaista koulua ulkomailla käyvät lapset ovat myös potentiaalisia verotulojen tuojia ja

tulevaisuuden osaajia Suomessa ja maailmalla. Hyvä koulukokemus on myös vetovoimatekijä tulla toimimaan Suomessa työuran aikana.

Kulkuri nähdään tärkeänä osana kokonaisuutta, jonka muodostavat ulkomailla toimivat suomalaiset koulut, Suomi-koulut sekä verkkokouluna toimiva Etäkoulu Kulkuri. Kulkurin kautta suomalaisille lapsille tarjoutuu mahdollisuus koulun käyntiin missä päin tahansa maailmassa, kun muut vaihtoehdot ovat sidottuja vain tiettyihin maihin tai kaupunkeihin. Kaikkien vastaajien mukaan **Kulkuri on näyttäytynyt edelläkävijänä, joka on ottanut vahvan kehittämisroolin, ja jopa voimavarojaan merkittävämmän roolin.**

Kulkurin historiassa tapahtunutta muutosta siirtyä vahvasti edelläkävijänä digioppimiseen pidettiin erinomaisena esimerkkinä myös muille suomalaisilla toimijoille siitä, että muutos on mahdollinen, ja että sen kautta toiminta voidaan saada entistä tuloksellisemmaksi. Haastateltavat näkevät Etäkoulu Kulkurin mahdollisuudet toimia digitaalisen oppimisen kehittämisympäristönä – varsinkin niin, että oppilaat ovat myös mukana kehitystyössä.

Etäkoulu Kulkurin tiivistä vuorovaikutusta opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa pidettiin ehdottoman tärkeänä. Päättäjähaastateltavat korostivat myös sitä, että heillä on tiedossa se, että Etäkoulu Kulkurille myönnetyt voimavarat ovat pienet suhteessa siihen, miten tärkeänä Kulkurin toiminta nähdään. Haastatteluissa ehdotettiin mm. Suomi 100 -vuoden hengessä voimavarojen uudelleen mitoitusta.

Lisäksi haastateltavilta kysyttiin, millainen rooli Etäkoulu Kulkurilla on osana suomalaista perusopetuksen tarjontaa neljää eri näkökulmaa tarkastellen: monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, perusopetuksen kehittäminen ja innovaatiot sekä toiminnan tuloksellisuus.

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

Monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden näkökulmasta Kulkuri voisi vastaajien mukaan olla vielä vaikuttavampi suhteessa kotimaassa toimiviin kouluihin. Kulkurissa kansainväli-

syys nähdään olevan läsnä oikeasti ja joka hetki: tässä olisi potentiaalia kumppanuuksiin kotimaassa. Tämä näkökulma sopii vastaajien mukaan myös siihen kontekstiin, joka on Kansanvalistusseuran tehtävä: sivistyksen tarjoaminen kaikille.

Perusopetuksen kehittäminen / innovaatiot

Haastateltavien mukaan digioppimisesta puhutaan kotimaassa paljon, mutta vielä on paljon sen eteen tehtävää. Kulkuri on tässä edelläkävijä ja erinomainen malli digioppimisen todellisuudesta. Kulkurilla olisi siten toivottavaa olla merkittävä kansallinen rooli **digioppimisen edistäjä**nä. Lisäksi Kulkuri voisi tarjota harvaanasuttujen alueiden lapsille mahdollisuuden koulunkäyntiin ilman liian pitkiä koulupäiviä. Kulkuri nähtiin myös täydentävänä tarjoajana kouluille. Lisäksi Kulkuri nähtiin digioppimisen innovaatio- ja kokeilualustana. Perusopetuksen kehittämistyössä suora vaikuttavuus nähtiin Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuunnittelutyössä: nykyisessä suosituksessa näkyvät Kulkurin kokemukset.

Toiminnan tuloksellisuus / oppimisen varmistaminen

Toiminnan tuloksellisuus nähtiin toteutuvan **erityisesti suomen kielen ja kulttuurin edistämisen näkökulmasta**. Koko peruskoulun suorittajia on Kulkurissa vielä suhteellisen vähän. Tähän liittyen haastateltavat pohtivat myös sitä, että onko Kulkuri riittävästi esillä maailmalla. Kulkurin valtionavustuksen nähtiin olevan toiminnan merkittävyyteen nähden vähäistä, ja siten Kansanvalistusseuran roolia pidettiin tärkeänä jatkuvuuden näkökulmasta.

Opettajien rekrytointia pidettiin onnistuneena varmistamassa oppimisen tuloksellisuus. Kulkurin johtoa kehutiin verkottuvasta, kehittämismyönteisestä ja edistyksellisestä toimintatavasta. Pienillä resursseilla on katsottu saadun aikaiseksi merkittävää tulosta: tulos nähtiin olevan ’reilusti plussalla’ annettuihin voimavaroihin nähden. Kehitysehdotuksena nousikin kaikkien ulkosuomalaisten lasten koulutusmahdollisuuksien tarkastelu kokonaisuutena: ulkomailla toimivat suomalaiset koulut, Suomi-koulut sekä etäkoulu Kulkuri – ja samalla valtionavustusten määrää toivottiin lisättävän.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys

Vastuullisuus ja kestävä kehitys nähtiin toteutuvan Kulkurin toiminnassa sisäänrakennettuna: verkko-oppiminen vähentää hiilijalanjälkeä sekä tarjoaa ajasta ja paikasta riippumattoman tavan oppia. Kestävän kehityksen teemojen nähtiin välittyvän oppilaille myös opintosisällöissä. Vastuullisuuden nähtiin lisäksi toteutuvan myös tavassa johtaa etäkoulu Kulkuria vastuullisesti.

Teemahaastattelun lopuksi vastaajia pyydettiin kuvaamaan tulevaisuuden kehittämisodotuksia. Haastatellut sidosryhmien edustajat esittivät, että **Kulkurilla voisi olla tunnustettu ja legitiimi asema ulkosuomalaisten koulutuskokonaisuudessa** (ulkomailla toimivat suomalaiset koulut, Suomi-koulut ja Kulkuri). Lisäksi voimavaroja tulisi tarkastella toiminnan merkittävyyden näkökulmasta: Kulkuri on tavoitettavissa kaikkialla maailmassa.

Lisäksi vastaajat pohtivat, voisiko Kulkurin ja ruotsinkielisen, pienen Nomad-koulun välille luoda yhteistyön toimintamallia. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Kulkuri voisi tulevaisuudessa tarjota myös kotimaassa oppimismahdollisuuksia erityisesti koulutuksen tasa-arvon näkökulmasta harvaan asutuilla alueilla.

Kehityskohteet:

- Ulkosuomalaisten koulutuspalveluita on tärkeä tarkastella toisiaan täydentävänä kokonaisuutena: Kulkurilla legitiimi rooli tässä kokonaisuudessa
- Kulkurin rooli koulutuksen tasa-arvon edistäjänä kotimaassa (tarjonta harvaan asutuille alueille)
- Kumppanuudet kotimaassa olevien koulujen kanssa (kansanvälisyyden ja monikulttuurisuuden edistäminen)
- Kansanllisen merkittävyyden vuoksi voimavarojen uudelleen mitoitus

Vaikuttavuus:

- Kulkuri on annettuja voimavarojaan merkittävämpi toimija (digioppimisen ja kansainvälisyyden edelläkävijä)
- Opetuksen laatu ja oppimistulokset ovat merkittävät (erityisesti Suomen kieli ja kulttuuri)

- Innovatiivisuus ja opetuksen kehittäminen (mm. suorat vaikutukset Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksiin)

Yhteenveto

Etäkoulu Kulkuri on Kansanvalistusseuran ylläpitämä, ulkomailla asuvien oppilaiden koulu. Kulkuri-verkkokoulussa opiskelee vuosittain lähes 300 perusopetusikäistä, eri puolilla maailmaa asuvaa suomalaista lasta ja nuorta. Sivutoimisia opettajia on 30 ja myös osa heistä asuu ulkomailla. Kulkurin tärkein tehtävä on pitää yllä ja kehittää ulkomailla asuvien lasten äidinkielen taitoa ja suomalaista kulttuuri-identiteettiä. Tarvittaessa Kulkurissa voi suorittaa koko perusopetuksen oppimäärän.

Etäkoulu kulkuria voi luonnehtia nyt tehdyn otospohjaisen vaikuttavuusarvioinnin osalta sille annettuja **voimavaroja suuremmaksi ja merkittävämmäksi verkkokouluksi.** Arviointiin osallistuneiden mukaan Kulkuri on **digioppimisen edelläkävijä ja esikuva**, jonka on tarpeen jatkuvasti ylläpitää tämä asema mm. uuden teknologian kokeilijana ja digioppimisen pedagogiikan edistäjänä. **Vastuullisuuden ja kestävän kehityksen nähdään olevan sisäänrakennettuina verkko-oppimisen muotoon, sisältöön ja johtamistapaan**. Samoin monikulttuurisuus ja kansainvälisyys ovat luonnollinen osa Kulkurin toimintaa – myös niin, että koulu voisi toimia edellä mainittujen teemojen viestinviejänä myös Suomessa toimiviin kouluihin.

Vanhemmat pitivät Kulkuria ainutlaatuisena ja jopa elintärkeänä lastensa oppimisen varmistajana. Kulkuri toimi vanhempien henkisenä tukena ja tietoisuuden varmistajana siinä, että lapsi oppii ja etenee opinnoissaan. Vaikuttavuusarviointiin osallistuneet vanhemmat näkivät suomalaisen koulutusjärjestelmän laadun olevan tae laadukkaasta oppimisesta.

Kulkurin oppilaat ovat usein monen kulttuurin kasvatteja. Vastaajien mukaan oppilaat ja opettajat toimivat Kulkurissa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja esimerkiksi verkkokeskusteluissa, kirjoitelmatehtävissä ja ilmiöprojekteissa saadaan näkökulmia eri puolilta maailmaa. Kulkurin nähdään **tarjoavan kasvupaikan monikulttuurisuudelle ja tuovan**

kansainvälisyyttä oppilaalle sopivalla tavalla. Teemahaastatteluun osallistuneiden lasten ja nuorten mukaan koulunkäynti Kulkurissa on mukavaa, koska oppia voi itsenäisesti ja milloin vain. Lisäksi he kehuivat Kulkurin materiaalien monimuotoisuutta sekä mahdollisuutta oppia myös muiden Kulkurissa koulua käyvien lasten tai nuorten kanssa.

Opettajat ovat Kulkurin merkittävä ja osaavana pidetty voimavara. Opettajien osaamista kiitettiin, ja erityisesti monipuoliset materiaalit saivat kiitosta. Oppimistulosten osalta opettajat näkivät tärkeänä vastavuoroisuuden vanhempien kanssa: vanhempien rooli koettiin tärkeäksi. Lisäksi opettajat kokivat myös oman roolinsa tärkeäksi tukemassa kotona lastaan ohjaavaan vanhempaan. Opettajan työn näkökulmasta opetustyö toimi opettajien oman oppimisen mahdollistajana. Kulkurin nähtiin pitävän opettajan ajan tasalla uusimmista opetukseen liittyvistä verkko-oppimisympäristöistä, ohjelmista sekä verkko- ja ilmiöoppimisen pedagogiikasta.

Sidosryhmien edustajat näkivät **Kulkurin tärkeänä osana kokonaisuutta**, jonka muodostavat ulkomailla toimivat suomalaiset koulut, Suomi-koulut sekä verkkokouluna toimiva Etäkoulu Kulkuri. Kulkurin kautta suomalaisille lapsille tarjoutuu mahdollisuus koulunkäyntiin missä päin maailmaa tahansa, kun muut vaihtoehdot ovat sidottuja vain tiettyihin maihin tai kaupunkeihin. Kaikkien vastaajien mukaan **Kulkuri on näyttäytynyt edelläkävijänä, se on ottanut vahvan kehittämisroolin ja jopa voimavarojaan merkittävämmän roolin**. Voimavarojen mitoitukseen ehdotettiin uudelleenarviointia. Kulkuri nähtiin tärkeänä suomalaisuuden ylläpitäjänä maailmalla – myös kilpailukykyyn Kulkurilla nähtiin olevan vaikutusta. Nykyiset voimavarat nähtiin vähäisinä suhteessa Kulkurin vaikuttavuuteen.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta **Kulkurin rooli nähdään merkittävänä niin kotimaan koulutuksen tasa-arvon edistämisen, digitalisaation, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden näkökulmista.** Kulkurille suunnatut voimavarat nähdään niukkoina suhteessa toiminnan merkittävyyteen. Kulkurin kautta avautuu koulunkäynti suomalaisessa koulussa kaikkialla maailmassa. Haastatellut peräänkuuluttivat legitiimiä ja tunnustettua asemaa Etäkoulu Kulkurille. Lisäksi ulkomailla asuville suomalaisille suunnattua tarjontaa toivotaan tarkasteltavan kokonaisuutena (ulkomailla toimivat suomalaiset koulut, Suomi-koulut ja Etäkoulu Kulkuri).

Kehittämiskohteina nähdään kumppanuuksien vahvistaminen, digioppimisen edelläkävijäroolin vahvistaminen, markkinointiin panostaminen sekä riittävien voimavarojen varmistaminen. Nyt tehtyyn otokseen perustuen Etäkoulu Kulkuri on vaikuttava silta suomalaisuuteen ja suomalaiseen laadukkaaseen koulutukseen kaikkialla maailmassa asuville ulkosuomalaisille perheille. Kuten eräs haastatelluista Kulkurin roolin kiteytti: ”Etäkoulu Kulkuri on oppimisen ’silta’ Suomeen”.

LÄHTEET

AEA (2004). American evaluation association guiding principles for evaluators. http://www.eval.org/p/cm/ld/fid=51. (Luettu 24.3.2017)

Atjonen, P. (2016). Onnistunut ja vaikuttava arviointi. Aikuiskasvatustiede 2/2016, 131-140.

Forss, K., Rebien, C. ja Carlsson, J. (2002). Process use of evaluations. Types of use that precede lessons learned and feedback. Evalution 8(1), 29-45.

Patton, M. (2010). Developmental evaluation. Applying complexity concepts to enhance innovation and use. New York, Guildford.